

Obec Žitavany

INFORMÁCIE PRE VEREJNOSŤ

(podľa §15a zákona NR SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov)

Obec v súlade s § 15, ods. 1 písm. a) a § 15a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov zverejňuje na svojej internetovej stránke informácie pre verejnosť, ktoré zahŕňajú:

- informácie o zdroji ohrozenia,
- informácie o možnom rozsahu mimoriadnej udalosti a následkov na postihnutom území a životnom prostredí,
- nebezpečné vlastnosti a označenie látok a prípravkov, ktoré by mohli spôsobiť mimoriadnu udalosť,
- informácie o spôsobe varovania obyvateľstva a o záchranných prácach,
- úlohy a opatrenia po vzniku mimoriadnej udalosti,
- podrobnosti o tom, kde sa dajú získať ďalšie informácie súvisiace s plánom ochrany obyvateľstva,
- odkaz na obmedzenia vyplývajúce z ochrany dôverných informácií a utajovaných skutočností.

Uvedený dokument je zverejnený na internetovej stránke: www.zitavany.sk

Do textu informácie možno nahliadnuť na Obecnom úrade v Žitavanych, adresa: Športová 5, 951 97 Žitavany. Verejnosť má možnosť sa vyjadriť k uvedeným informáciám do 30 dní po zverejnení. Opodstatnené pripomienky sa zohľadnia pri aktualizovaní Plánov ochrany obyvateľstva obce.

- **Informácie o zdroji ohrozenia, o možnom rozsahu mimoriadnej udalosti a následkov na postihnutom území a životnom prostredí**

Na základe Výpisu z **Analýzy územia okresu Zlaté Moravce z hľadiska vzniku možných mimoriadnych udalostí č. OÚ-ZM-OKR-2014/00004** za zdroje ohrozenia obce Žitavany možno považovať:

Ohrozenie vyplývajúce z umiestnenia jadrových zariadení

Ohrozenie územia obce Žitavany mimoriadnou udalosťou spojenou s únikom rádioaktívnych nebezpečných látok je ovplyvnené významným stacionárnym zdrojom. Jadrové zariadenie Atómová elektráreň Mochovce s prevádzkou 2 jadrových reaktorov, typu VVER 213 a inštalovaným výkonom 440 MW na jeden blok, sa nachádza v územnom obvode Okresného úradu Levice, v katastrálnom území obce Kalná nad Hronom, v bode vzdialenom vzdušnou čiarou **14 km od mesta Zlaté Moravce**, predstavuje **najzávažnejší možný zdroj ohrozenia** pre obec z hľadiska rozsahu a dôsledkov. Uvedené jadrové zariadenie je trvalým

zdrojom možnosti vzniku MU spojenej s možným únikom rádioaktívnych látok a ionizujúceho žiarenia do ovzdušia i vody s dlhodobým poškodením životného prostredia s nutnosťou realizovať ochranné opatrenia.

Oblasť ohrozenia sa pre prípad nehody alebo havárie jadrového zariadenia člení na:

- 16 sektorov s veľkosťou stredového uhla 22, 5 stupňa, pričom stred prvého sektora je orientovaný na sever,
- pásma A, ktoré sa vymedzuje ako kruh s polomerom 5 km okolo JZ,
- pásma B, ktoré je stanovené Rozhodnutím Úradu jadrového dozoru SR č. 101/2006 z 22.3. 2006 pre SE - EMO 1, 2 pričom veľkosť ohrozeného územia v tvare kruhu, o polomere 20 km so stredom medzi reaktormi prvého a druhého bloku okolo jadrového zariadenia.

Obec Žitavany sa nachádza v pásme B od jadrového zariadenia AE Mochovce, celkovo ohrozené územie predstavuje rozlohu 18,2 km², na ktorom žije približne 1 965 obyvateľov.

Ohrozenie povodňami

Územím obce Žitavany preteká vodný tok Žitava, pričom sa za povodňou ohrozené územie považuje intravilán obce.

Obec Žitavany vykonáva prenesený výkon štátnej správy na úseku ochrany pred povodňami a spracováva Povodňový plán záchranných prác obce.

V prípade povodní sú úlohy a povinnosti orgánov štátnej správy pri zabezpečovaní ochrany pred povodňami uvedené v povodňovom pláne obce č. 1248/2014.

Ohrozenie cestnou dopravou

Územím obce Žitavany vedie štátna cesta II. a III. triedy. Za nebezpečný úsek možno považovať úsek cesty - križovatka v strede a na okraji obce.

V obci existuje predpoklad vzniku možného ohrozenia spojeného s únikom nebezpečných látok pri všetkých druhoch prepráv.

Čas vzniku, typ ani podmienky takýchto udalostí nie je možné jednoznačne vopred stanoviť. Ohrozenie môže vzniknúť v okolí rýchlostných ciest a cestných komunikácií prechádzajúcich obcou a môže ohroziť ktorúkoľvek oblasť.

o Nebezpečné vlastnosti a označenie látok a prípravkov, ktoré by mohli spôsobiť mimoriadnu udalosť

Nebezpečné látky - sú prírodné alebo syntetické látky, ktoré svojimi chemickými, fyzikálnymi, toxikologickými alebo biologickými vlastnosťami samostatne alebo v kombinácii môžu spôsobiť ohrozenie života, zdravia alebo majetku.

Rádioaktívne látky

Dnes sú rádioaktívne látky využívané v takej veľkej miere, že charakteristickú výstražnú značku si môžeme často všimnúť v nemocniciach, na kamiónoch prevážajúcich rádioaktívne látky, ako aj na jadrových zariadeniach. V modernej spoločnosti zohrávajú významnú úlohu, napriek tomu, že rádioaktivita je ľudskými zmyslami nepostrehnuteľná, dokážeme ju celkom ľahko a veľmi presne zistiť – detekovať a merať. Rádioaktívne látky majú jednu veľmi dôležitú vlastnosť – ich aktivita sa znižuje s časom.

V procese výroby elektrickej energie v jadrovej elektrárni vznikajú ako vedľajší produkt rádioaktívne látky, ktoré sú zdrojom ionizujúceho žiarenia škodlivého pre ľudský organizmus.

V súčasnej dobe je na trhu prípravok Jodid draselný, určený pre profylaxiu v prípade uvoľnenia rádioaktívneho jódu z jadrového zdroja. Pre prípad jadrovej havárie sú týmto prípravkom zabezpečené všetky osoby žijúce v oblasti ohrozenia. Je veľmi dôležité, aby bola informácia o havárii JZ oznámená obyvateľstvu čo najskôr, jodid draselný by sa mal užiť do 1 hod. od vzniku, výhradne len v prípade radiačnej havárie spravidla po doznení sirén a oznámení o potrebe ich použitia rozhlasom, televíziou a pod.

Havarijné monitorovanie je založené na získavaní informácií o kontaminácii životného prostredia a predstavuje reálne údaje o radiačnej situácii získané na základe priamych meraní v teréne. V okolí JZ sa sledujú dávky z externého ožiarovania.

Chemické látky

Podľa zákona o chemických látkach a chemických prípravkoch rozoznávame nebezpečné chemické látky a nebezpečné chemické prípravky pre život a zdravie ľudí a pre životné prostredie. V SR sú najčastejšie v priemyselnom odvetví používané:

Amoniak – NH₃, jedovatý, žieravý plyn. UN kód 1005, Kemlerov kód 268

Základná charakteristika: Pri bežnom tlaku a teplote je amoniak toxický, bezfarebný plyn (teplota varu za normálnych podmienok je -33,5°C) s charakteristickým prenikavým, ostrým, silne dráždivým zápachom zásaditej príchuti. Amoniak je zásaditá žieravina, v kvapalnej forme pôsobí leptavo. Vďaka svojej hustote 0,771 kg.m⁻³ je zhruba o polovicu ľahší ako vzduch. Skladuje sa skvapalnený pod tlakom. Je veľmi dobre rozpustný vo vode, s kyselinami reaguje za vzniku amónnych solí. Má silné korozívne účinky voči kovom, hlavne voči zliatinám medi. Vytiekajúca kvapalina prechádza rýchlo do plynnej fázy. Pri rozpínaní plynu sa môžu krátkodobo tvoriť hmly.

Prvá pomoc: Preniesť postihnutých na čerstvý vzduch, uložiť do ležiacej polohy, uvoľniť tesné súčasti odevu. Pri zastavení dýchania hneď zaviesť umelé dýchanie alebo dýchanie pomocou prístroja, popr. priviesť kyslík. Postriekané časti odevu, obuv a pančuchy ihneď vyzliecť (vyzúť) a odstrániť. Postihnuté miesta na tele opláchnuť dôkladne vodou. Pri zasiahnutí očí premývať hneď 10-15 minút vodou. Privolať lekára. Zranených nenechať prechladnúť. Omrznuté miesta na tele netrieť. Transportovať len v ležiacej polohe. Pri nebezpečenstve straty vedomia uložiť a transportovať v stabilizovanej polohe na boku.

Ďalšie dôležité upozornenia pre amoniak

- Prípustné hygienické limity pre NPK - Pp (8 hod. priemerná pre pracovné prostredie je max. 20 mg/m³, NPK - Pm (medzná koncentrácia 10 minútová) je max. 40 mg/m³.

- Látka horí len pri vysokých koncentráciách, vyššej teplote a za pôsobenia silného energetického zdroja!
- Kvapalnú amoniak neuvádzať do kontaktu s vodou, nádrže chladiť.
- Amoniak v horeuvedených koncentráciách so vzduchom a kyslíkom dáva výbušnú zmes!
- Pri úniku látky do kanalizácie alebo do odpadových vôd vzniká leptavá - zásaditá žieravá zmes!
- Nebezpečie reakcie s chlór, bróm, jód, ortuť, chlórnan vápenatý, chlorečnan, fluorovodík, ethylénoxid, chlorovodík, oxid uhlíčitý, oxid siričitý

Chlór – Cl₂ , veľmi jedovatý plyn, UN kód 1017, Kemlerov kód 266

Charakteristika: Zelenkavý, ostrý a dráždivý toxický plyn. Jedovatý pri vdýchnutí. Má silno dráždivé účinky na oči, dýchací systém, sliznicu a pokožku. Je nehorľavý, ale podporuje horenie. Môže prudko reagovať s horľavými a mnohými organickými látkami. Skvapalnený plyn.

Prvá pomoc: Preniesť postihnutých na čerstvý vzduch, uložiť do ležiacej polohy, uvoľniť tesné súčasti odevu. Pri zastavení dýchania hneď zaviesť umelé dýchanie alebo dýchanie pomocou prístroja, popr. priviesť kyslík. Postriekané časti odevu, obuv a pančuchy ihneď vyzliecť (vyzúť) a odstrániť. Postihnuté miesta na tele opláchnuť dôkladne vodou a potom pokryť sterilným obväzom. Pri zasiahnutí očí premývať hneď 10-15 minút vodou. Privolať lekára. Zranených nenechať prechladnúť. Transportovať zranených len poležiačky. Pri nebezpečenstve straty vedomia uložiť a transportovať v stabilizovanej polohe na boku. Tiež pri poskytovaní prvej pomoci nosiť úplné ochranné obleky.

Kyanovodík (HCN)

Charakteristika: bezfarebná, zvlášť jedovatá, horľavá kvapalín s vôňou horkých mandlí, v bežných podmienkach je plyn (para) ľahší ako vzduch, rozpustný vo vode, pary so vzduchom tvoria výbušnú zmes

Formaldehyd (CH₂O)

Charakteristika: horľavý, bezfarebný, štiplavo zápachajúci, jedovatý, reaktívny plyn, vo vode ľahko rozpustný, o niečo ťažší ako vzduch

Oxid siričitý (SO₂)

Charakteristika: nehorľavý, bezfarebný, jedovatý plyn ťažší ako vzduch.

Biologické látky

Antrax - sneť slezinná, ázijská cholera, mor, botulizmus, pravé kiahne, ebola.

o Informácie o spôsobe varovania obyvateľstva a o záchranných prácach

Obec Žitavany zabezpečuje varovanie obyvateľstva prostredníctvom varovacieho systému – sirény, umiestnenej v budove Obecného úradu v Žitavanoch.

Varovanie obyvateľstva sa vykonáva **varovnými signálmi**

a) „**VŠEOBECNÉ OHROZENIE**“ = **dvojminútový kolísavý tón sirén**

- pri ohrození alebo vzniku mimoriadnej udalosti ako aj pri možnosti rozšírenia následkov mimoriadnej udalosti.

b) „**OHROZENIE VODOU**“ = **šesťminútový stály tón sirén**

- pri ohrození ničivými účinkami vody.

Koniec ohrozenia a koniec pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti sa vyhlasuje signálom „**KONIEC OHROZENIA**“, t.j. **dvojminútovým stálym tónom sirén** bez opakovania.

Varovný signál a signál koniec ohrozenia sa následne dopĺňajú **hovorenou informáciou** prostredníctvom hromadných informačných prostriedkov, ktorá by mala obsahovať predovšetkým informácie o čase vzniku a druhu mimoriadnej udalosti, o predpokladanom rozsahu ohrozenia a pokyny pre obyvateľstvo.

Preskúšanie prevádzkyschopnosti systémov varovania obyvateľstva sa vykonáva dvojminútovým stálym tónom sirén po predchádzajúcom informovaní obyvateľstva o čase skúšky prostredníctvom hromadných informačných prostriedkov.

Záchranné práce – sú činnosti na záchranu života, ochranu zdravia osôb a záchranu majetku, ako aj ich odsun z ohrozených alebo postihnutých priestorov. Súčasťou záchranných prác sú činnosti na zamedzenie šírenia a pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti a vytvorenie podmienok na odstránenie následkov mimoriadnej udalosti. Záchranné práce vykonávajú záchranné zložky integrovaného záchranného systému, útvary Policajného zboru a osoby povolané na osobné úkony.

o Úlohy a opatrenia po vzniku mimoriadnej udalosti

- zistenie, alebo obdržanie správy o vzniku mimoriadnej udalosti,
- spohotovenie riadiaceho orgánu – krízového štábu obce – EVA komisie obce,
- priebežné podávanie informácií potrebných pre riadenie ZP,
- uzatvorenie ohrozeného priestoru a zabránenie vstupu nepovolaným osobám, usmernenie odsunu osôb a pohybu nasadených síl a prostriedkov,
- podľa charakteru mimoriadnej udalosti výdaj prostriedkov individuálnej ochrany,
- zabezpečenie ukrytia,
- v prípade nariadenia evakuácie, spohotovenie potrebných evakuačných zariadení,
- vyslobodzovanie zasiahnutých osôb, odstraňovanie trosiek, vytváranie priechodov,
- poskytnutie zdravotníckej pomoci zasiahnutým a zraneným osobám,
- podľa dĺžky vykonávania ZP zabezpečenie NZ a NU

Obec Žitavany vedie prehľad o silách a prostriedkoch využiteľných k vykonávaniu ZP napr. Dobrovoľný hasičský zbor, dobrovoľníci SČK...

Pre prípad riešenia následkov mimoriadnej udalosti sú fyzické osoby povinné:

- a) dodržiavať pokyny okresných úradov, obcí, ako aj iných právnických osôb a fyzických osôb uvedených v § 16 zákona NR SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane
- b) riadiť sa ich pokynmi na ukrytie a evakuáciu,
- c) vykonávať opatrenia na ochranu potravín, vody, zvierat a krmív, ktoré vlastnia alebo sú im zverené,
- d) plniť úlohy v jednotkách a zariadeniach civilnej ochrany podľa určenia a zaradenia a na plnenie úloh sa vopred pripraviť,
- e) vykonávať časovo obmedzené práce pre civilnú ochranu súvisiace s bezprostrednou ochranou života, zdravia a majetku,
- f) poskytnúť vecné prostriedky, ktoré vlastnia alebo užívajú,
- g) poskytnúť potrebné priestory a prostriedky na núdzové ubytovanie osobám postihnutým mimoriadnou udalosťou, ako aj osobám, ktoré vykonávajú záchranné práce.

- **Podrobnosti o tom, kde sa dajú získať ďalšie informácie súvisiace s plánom ochrany obyvateľstva**

Podrobnosti a ďalšie informácie súvisiace s plánmi ochrany obyvateľstva je možné získať na Obecnom úrade v Žitavoch alebo na tel. č. 037/64 26 221.

- **Odkaz na obmedzenia vyplývajúce z ochrany dôverných informácií a utajovaných skutočností.**

Vyššie uvedené informácie sú v súlade so zákonom NR SR č. 42/1994 Z.z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov a nevzťahujú sa na ne žiadne obmedzenia, vyplývajúce zo zákona NR SR č. 215/2004 Z.z o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení neskorších predpisov a zákona NR SR č. 122/2013 Z.z. o ochrane osobných údajov v znení neskorších predpisov.

Zverejnené dňa: 25. 09. 2014

Dátum poslednej aktualizácie: 25. 09. 2014